

Nr 468

Av herr **Hjalmarson m. fl.**, i anledning av *Kungl. Maj:ts proposition, nr 36, med förslag till förordning om investeringsavgift för år 1955, m. m.*

Den tekniska utvecklingen, produktionens specialisering och önskvärdheten av att nå säkra höjningar i levnadsstandarden genom att öka arbetsinsatsernas produktivitet har i tilltagande grad ställt behovet av en omfattande och jämnt löpande investeringsverksamhet i förgrunden. Man kan också konstatera att investeringstakten i de flesta länder är mycket hög och att målmedvetna ansträngningar göres för att möjliggöra så betydande insatser som möjligt på detta område. Speciella åtgärder på det internationella planet har vidtagits för att befrämja investeringarna i de s. k. underutvecklade länderna. Amerikas förenta stater har i allt högre grad givit sitt stöd åt dessa länder formen av hjälp till investeringar och har över huvud taget varit angeläget om att, i den mån det står i dess förmåga, underlätta en snabb modernisering och en rask uppbyggnad av näringslivet i de fria länderna.

Investeringsproblemet är numera ingalunda ett speciellt industriproblem. De måhända mest anmärkningsvärda resultaten av sådana ansträngningar har nåtts inom jordbruket, där på kort tid en teknisk revolution ägt rum jämsides med en organisatorisk och företagsmässig omvandling. Under senare år har önskvärdheten att rationalisera distributionen särskilt uppmärksamrats. En intensiv forsknings- och undersökningsverksamhet pågår inom distributionens egna företag och organisationer. Som på de flesta områden förutsätter rationaliseringen inom distributionen betydande investeringar.

De allmänekonomiska skäl, som världen över föranlett stora ansträngningar för att möjliggöra och genomföra åtgärder i syfte att höja arbetsproduktiviteten och därmed skapa förutsättningarna för stigande löntagarinkomster, gäller självfallet även vårt land. För oss tillkommer emellertid därutöver speciella omständigheter. Den svenska välfärden är i mycket hög grad beroende på våra möjligheter att hävda oss i internationell konkurrens. Detta gäller icke endast industrien i mera begränsad bemärkelse utan näringslivet över huvud taget, numera icke minst jordbruket. De flesta konkurrenter vi har att möta har antingen en i förhållande till den totala produktionen stor hemmamarknad eller i jämförelse med oss billig arbetskraft eller bådadera. Den stora hemmamarknaden möjliggör en prispoli-

tik, där den skyddade marknaden får betala de fasta kostnaderna även för avsevärda delar av de varor, som avsätts i internationell konkurrens. Detta gör det nödvändigt för oss att tekniskt och organisatoriskt hålla oss väl framme i den internationella konkurrensen. Vi måste på det tekniska planet finna ersättning för våra bristande möjligheter att lägga upp produktionen i mycket stora serier.

Investeringsverksamheten måste alltid planeras. I syfte att i möjligaste mån undvika risken för felinvesteringar — med vad detta medför såväl för företaget som ur allmän synpunkt — måste de konkreta åtgärderna föregås av omfattande marknadsanalyser, av tekniska undersökningar och av ingående räntabilitetsjämförelser. I regel måste varje rationaliseringsmoment inpassas i sitt sammanhang — vara ett led i ett program som omfattar flera år. Förskjutningar i omfattningen eller i tidpunkten får effektivitetshämmande konsekvenser och medför fördyringar. Det är med dessa utgångspunkter uppenbart att en ekonomisk politik, som vill skapa förutsättningarna för ett lugnt och säkert framåtskridande, måste ge utrymme såväl för betydande investeringar som för en planering av dessa.

En framtidsbedömning måste alltid ligga bakom ett systematiskt rationaliseringsarbete. Ju flera osäkra faktorer i denna, som kan göras säkra, desto mindre blir riskerna för misstag och felinvesteringar. Det är därför angeläget att den ekonomiska politiken utformas på ett sådant sätt att den inte för företagen måste framstå som ett ständigt osäkerhetsmoment.

Några belägg för att det främsta hotet mot stabiliteten i vår samhälls-ekonomi skulle komma från enskilda investeringar har icke förebragts. Däremot är det uppenbart av de redovisningar och prognoser som framkommit att den offentliga investeringsverksamheten — måhända i främsta rummet den till vilken kommunerna föranletts icke minst på grund av ålägganden direkt eller indirekt från statsmakternas sida — stigit i en takt som endast med svårighet låtit sig förena med det ansträngda ekonomiska läget. Den offentliga investeringsverksamheten kan ju i betydande grad bortse från de kreditransonerande åtgärder som ingår i regeringens ekonomiska politik.

Dagens ekonomiska läge företer ingen alldeles entydig bild. Så mycket kan emellertid sägas att åtgärder för att öka det enskilda sparandet, för att sänka produktionens kostnader och för att öka dennas avkastning måste stå långt fram på dagordningen. Alla dessa väsentliga uppgifter motverkas av en investeringsavgift.

Då 1951 en investeringsavgift infördes som ett led i den ekonomiska politiken, förelåg ett synnerligen tillspetsat konjunkturläge. Den uppfattning, åt vilken vi då gav uttryck, var att under dessa speciella förhållanden och som en engångsföreteelse en investeringsavgift kunde vara fördragbar, dock under förutsättning att den betraktades som en kompletterande åtgärd till i främsta rummet en kreditpolitik med rörlig ränta. I nuläget är situationen en annan. Investeringsbenägenheten är relativt sett avsevärt mindre.

Det är vidare att märka att en investeringsavgift som återkommer med korta mellanrum snabbt förlorar sin effekt som återhållande eller rättare sagt uppskjutande faktor. Den kommer då av de skattskyldiga att betraktas som en regelbunden företeelse, till vilken hänsyn måste tas, och blir endast en kostnadshöjande post i kalkylen. I den mån den över huvud taget leder till resultat, åstadkommer den en ryckighet i investeringsutvecklingen, vilken såväl samhällsekonomiskt som företagsekonomiskt måste betraktas som en belastning. Investeringar, vilka oundgängligen måste göras — såväl inom jordbruk som inom industri — för att ett rationaliseringsprogram skall kunna fullföljas, blir kraftigt fördröjda, vilket förr eller senare slår igenom i konsumentpriserna, i varje fall så att prissänkningstendenserna motverkas. Investeringar, som går att uppskjuta utan alltför menliga verkningar, samlas ihop till avgiftsfria år och exploderar då i en mycket stark investeringsbenägenhet, som måste pressa arbetskrafts- och materialresurserna intill eller över gränsen. Under dessa år kan farhågor för ett framtida återinförande av investeringsavgift t. o. m. föranleda igångsättande av investeringar som eljest skulle ha uppskjutits. Vid en ostörd investeringsutveckling motväges tendensen till ökade investeringar inom en näringsgren av en mera restriktiv inställning inom en annan. Denna utjämnings-tendens försvinner i ett system av återkommande fiskala ingripanden. En återkommande investeringsavgift skapar därför i själva verket förutsättningar för nya ingripanden av samma slag i en stigande serie.

Återinförd investeringsavgift kan sålunda enligt vår uppfattning icke anses vara ett ändamålsenligt medel i den stabiliseringspolitik nu rådande läge nödvändiggör. Den förefaller oss snarare vara ett hot mot en lugn och säker utveckling.

Vi hemställer,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 36.

Stockholm den 29 januari 1955

Jarl Hjalmarson

Martin Skoglund

Ernst V. Staxäng

E. Birke

Alarik Hagård

T. G. v. Seth

Elis Håstad

Erik Hagberg

Einar Hæggbloom